



ntervju s Ivanom Milas Klarić, a malo je tu moje zasluge, vrijedan je čitanja, možda i dvaput, ili između redaka. Ispričano je u njemu nekoliko priča: ona o suvremenoj Hrvatskoj, o tome kako je djetetu u toj poludivljoj zemlji, o tome kako se boriti da ona postane bolja i, naposljetku, priča o vlastitoj borbi s opakom bolešću, gdje je bila najsamozatajnija. "Pa meni je posao da se zalažem za pravo na privatnost", nasmijala se ova docentica na Pravnom fakultetu, trenutno pravobraniteljica za djecu RH. Ali neke privatne priče zaslužuju da ih čuju i drugi, zbog načina na koji su pretvorene u brigu za druge.

● **Docentice Milas Klarić, što smatrate svojim najvećim uspjehom u dvogodišnjem radu kao pravobrani-**

VOLIM VESTERNE, TU SU STVARI JASNE. GOOD GUYS, BAD GUYS. NE VOLIM SF, HORORE, GLUPAVE KOMEDIJE

teljice za djecu?

- Relativno sam još na početku mandata, ali kad me pitate - dosljednost u stavovima. Konkretno - potpuno isti stav o bilo kojoj i čijoj djeci se radilo, ustrajavanje na pravima djece čak i ako ima pritisaka, pa i političkih.

● Kad već spominjemo političare, prije nekoliko tjedana Zlatko Hasanbegović obratio vam se zbog neprimjerenog pisanja o prisustvovanju njegove obitelji otvorenju Dubrovačkih ljetnih igara. Napis o njemu trebao je valjda biti duhovit, ali nije bio. Što ste mu savjetovali?

- Političari su osobe pod povećalom javnosti, ali djecu treba pustiti na miru. Moja procjena je, kao i inače kad se javne tako eksponirane osobe, da je gospodin samom najavom u medijima da će se obratiti pravobraniteljici poslao poruku - da je to nedopustivo. Ustvrdila sam da nije riječ o diskriminaciji, nego da je svakako riječ o neprimjernoj i uvredljivom tonu za djecu i uputila ga na mogućnosti koje ima prema nakladniku, novinaru i slično. Mislim da je zapravo moja javna osuda ono što je g. Hasanbegović i htio, jer on sigurno zna koji su pravni putevi.

● Reagirali ste i na prisutnost djece na političkom skupu u Srbu u lipnju sa stavom da se radi o obliku manipulacije.

- Nemam iluzija i ne mislim da uopće treba ili da se može zabraniti da se djeca odgajaju u određenim uvjerenjima, po-

litičkim, vjerskim. Međutim, drugo je kad na politički skup dijete dovede roditelj, je li to potrebno malom djetetu, o tom potom, ali drugo je kad se to organizira. U tom smislu to jest manipulacija, ali da budemo posve jasni, manipulacije ima na svim političkim spektrima i gotovo u svim situacijama. Djeca pjevaju na predizbor-

nim skupovima, mažoretkinje marširaju...

● Djevojčice fetišistički odjevene.

- Pa i to. Potiče se nepotrebna seksualizacija djece.

● Izjavili ste da vam smeta neprimjerenost prisutnosti vjerskih sadržaja u školi. Na što ste mislili?

- Treba reći, ne smetaju me-

ni, to nije bitno. Gradani, roditelji nam se obraćaju, a ja reagiram najčešće po pritužbama. Vjeronauk sam posebi nije upitan. On je ureden i međunarodnim ugovorom. Ali, vjerski sadržaji izvan vjeronauka, u školi u kojoj ima i djece nevjernika i drugih vjera, na primjer blagoslivljanje škole na početku školske godine, to su neprimje-

reni sadržaji, na to reagiramo.

● Reagirate uglavnom po pritužbama?

- Naravno da reagiramo i samostalno, i po službenoj dužnosti, ali, kako primamo masu pritužbi, hoćete-nećete više reagirate reaktivno nego proaktivno. I često reagiram kad nešto primijetimo u medijima.

● Svijest o tome da djecu

treba štiti i u medijima zadnjih godina raste, no jesu li se mediji popravili?

- Postoje propisi koji reguliraju pisanje medija, mi stalno dajemo upute, imamo radionice s novinarima... ali medija ima puno, različitih, i svi svaki dan trebaju vijesti. Recimo da stanje nije zadovoljavajuće.

● Ako se pojavi grubo krše-



IVANA MILAS KLARIĆ PRAVOBRANITELJICA ZA DJECU

Svi bi se miješali u moj posao. Ali ja ne dam!

RAZGOVARALA MIRJANA DUGANDŽIJA

SNIMIO BORIS KOVAČEV HANZA MEDIA



Danas su svi 5,0, a opet se ne mogu upisati u željenu gimnaziju ili na fakultet. Brojka je mjerilo svega. Vrijednosti, interesa, znanja, motivacije. Formalno smo svi jako dobri, a ja ne vjerujem da to stvarno tako jest, niti da to tako treba biti

nje prava djece, što poduzimate?

- Obraćamo se novinama, prijavljujemo Vijeću za medije ako je riječ o elektroničkim, i Sudu časti ako je riječ o tiskanim medijima.

● U kojim slučajevima mediji moraju zacrniti lice djeteta?

- Zakon kaže da se u bilo kakvim situacijama iz djetetove privatnosti, identiteta, posebno kad je riječ o obiteljskom nasilju, pokušaju samoubojstva, kaznenim djelima na štetu djeteta, odjetetu ne smije pisati na način da se povrijede njegovi dostojanstvo, čast, prava. Zacrnljivanje očiju često nema efekta ni smisla, jer vide se mama i tata, svi znamo tko su, osim toga fotografiranje je na javnom prostoru i dopušteno... Često su roditelji sami krivi, jer, obično u fazi kad im je dobro, pokazuju stanove, djecu, a kad krene loše, traže zaštitu privatnosti. Možda nije važan pravno, ali ljudski je savjet - nemojte pisati o tuđoj djeci onako kako ne biste voljeli da pišu o vašoj.

● Na što dobivate najviše pritužbi?

- U brojčanom iznosu najviše pritužbi dobivamo na nemogućnost ostvarivanja prava iz roditeljske skrbi. Obično je to u vrijeme razvoda, a radi se o ne-

mogućnosti viđanja djeteta. Tu je nenaplata uzdržavanja, imamo puno pritužbi iz područja zdravlja, najviše se odnosi na cijepjenje...

● To zaslužuje posebno pitanje.

- I povrede u sustavu obrazovanja. No, gotovo da nema područja iz kojeg nema pritužbi, mediji, socijalna skrb...

● To da se djecu ne želi cijepiti, to je kao neki pomodni stav... U čemu je stvar? Navodno se posljedice već osjećaju.

- Vi znate da to nije trend samo u Hrvatskoj, nego i u zapadnoj Europi, susjedstvu. Djeca imaju pravo na zdravlje, na najveću moguću razinu zaštite zdravlja. Prema svim istraživanjima do sada, prema napucima Svjetske zdravstvene organizacije, medicinske struke, koju mi, naravno, slijedimo jer su relevantni, uza sve moguće eventualne rizike koje svaki lijek ima, cijepjenje još uvijek osigurava punoveću razinu zaštite od zaraznih bolesti nego što ima štete, i obavezno je.

● Možda je stvar i moje neupućenosti, ali uopće ne mogu zamisliti roditelja koji ne želi cijepiti dijete, naravno, ako ne postoje medicinske kontraindikacije.

- Ono u čemu bih se donekle mogla složiti s roditeljima da u svim trenucima liječnič-kastrukanije najbolje iskomunicirala pitanje kvalitete cjepiva. O tome se možda može razgovarati, jer su u jednom trenutku liječnici imali upute tipa: 'Ovo država plaća, a ima nešto što je bolje, a skuplje pa kupite...', možda je to jedan sitni 'krimen' i na medicinskoj struci. Silno je važno govoriti o kvaliteti, jer djeca trebaju dobiti najbolje. Dakle, tu nema javne nabave, ne smije biti razgovora o jeftinijoj ponudi...

● Meni to nije sitni krimen, meni je to strašno, kao pitanje zašto siromašni uopće žive.

- Slažem se, nije sitni krimen. Mislila sam na pojedince, liječnike koji često nemaju izbora. Kažu stručno mišljenje o onome što smatraju boljim, no ne mogu oni propisati vrstu cjepiva.

● No... kad je riječ o školi, koje su najčešće primjedbe?

- Mnogo ih je. Nasilje odraslih nad djecom, nasilje među djecom, kvaliteta prehrane, škola nema dnevnog boravka, to je sve veći problem jer roditelji su dugo na poslu.

● Što je s 'hororom 5.0', dakle, pritiskom na djecu da imaju 'sve petice' da bi se

mogli upisati, jer ako se ne upišu... po njih će valjda doći baba vještica.

- Slažem se. U moje vrijeme u razredu je bilo nekoliko odličnih, nekoliko vrlo dobrih, dobrih i pokoji dovoljan. Danas svi 5.0, a opet se ne mogu upisati u željenu gimnaziju ili na fakultet. Formalno smo svi jako dobri, a ja ne vjerujem da to stvarno tako jest, niti da to tako treba biti. Ne mislim da djeci treba onemogućiti svaki oblik kompeticije i ocjenjivanja, jer život je takav, ne možemo izbjeći svaki stres u životu... A nisu ni nastavnici krivi.

● Nisu. Konačno, živimo u svijetu jedne dimenzije.

- Brojka je mjerilo svega. Vrijednosti, interesa, znanja, motivacije. Školske fobije, problemi s mentalnim zdravljem, ono kad se kaže da je dijete 'puklo', kad čak prestane odlaziti u školu kroz neki period... toga je sve više. Stres je velik, ne podnose ga svi jednako, ali ovo je ono što mi vidimo iz prijava u našem poslu. 'Brže, više, jače' je moto, pa su tu slobodne aktivnosti na koje roditelj upiše dijete iz najbolje želje, 'da bude s drugom djecom', jer pustiti dijete 'ispred kuće' nije što je nekad bilo. Ali to je opet neka 'struktura', pogledavanje na sat, sjedanje iz auta u auto, stres

i djeci i roditeljima.

● A tek kad izidu iz škole, pa se susretnu s realnim svijetom falsifikatora diploma, saborskih trabunjanja... Naš svijet ne vode ljudi '5.0'.

- Razočaranja su velika. Moram se složiti, nekompetencija je općeprisutna. Ne znate ni sami kako se postaviti u odgoju. Želite djetetu sve najbolje, u nekoj viziji 'pristojnih' ljudi to znači obrazovanje, držanje do riječi, vrijednosti, poštovanja... A bojite se kako će preživjeti u svijetu koji je sasvim različit. To je svakodnevna dvojba roditelja.

● 'Pravo na život' i slični mi ješaju vam se u posao?

- Svi bi se miješali u moj posao. Ali ja ne dam! Ma ne, ne miješaju se oni ništa više od svih drugih. Pretpostavljam da vaše pitanje cilja na to što mislim o reguliranju pobačaja u RH - definitivno sam za pravo žene na izbor, i mislim da je zakon koji imamo, u dijelu o pobačaju, posve u redu.

● Jeste li bili na skupu protiv ukidanja kurikularne reforme?

- Bila sam na službenom putu, ali klonim se takvih okupljanja naprosto zato što na ovom poslu ne smijem biti ni u jednoj stranci, što i nisam, i nisam nikad ni bila, ali okupljanja tog tipa dovode vas u politički kontekst. No, bila sam za većinu sadržaja kurikularne reforme i mislim da je velika šteta što su se pokazali znaci odustajanja, oklijevanja, usporavanja...

● Dubrovkinja ste, a Dubrovnik je...

- Dubrovnik je doma. Ali jednako je to i Zagreb. Dubrovnik su roditelji, najbolja prijateljica, ljudi. Zidine, more, otvaranje ljetnih igara i Gundulićeva 'Himna slobodi', tu se uvijek iznova naježim. Mirni je tempo. Dubrovnik je skidanje sata s ruke. Toplina, a ja volim toplinu.

● Iz sve te ljepote, vi u suho pravo.

- Pravo se u sve miješa, kaže se. Pa i kultura je definirana propisima. U pravu ima i puno ljepote. Pogotovo za mene kad je riječ o ljudskopravaškim temama. Jednom kad se njima zarazite, to ne pušta.

● Vi ste u Obiteljski zakon uveli 'anticipirane naredbe', u kojima, među ostalim, osoba može odrediti skrbnika malodobnoj djeci u slučaju da se njoj nešto dogodi.

- Da, to je bilo u vrijeme kad sam bila članica radne skupine za izradu Obiteljskog zakona iz 2014. godine, prije dolaska na ovaj posao.

● Pretpostavljam da se na taj propis pozvala pokojna supruga Krste Papića, koji je preminuo i prije nje, te imenovala skrbnikom svojih blizanki izuzetnu osobu, Matu Matišića.

TENDENCIJA PROŠLOG SAZIVA SABORA, ČINI MI SE, NIJE BILA DOBRA ZA LJUDSKA PRAVA U HRVATSKOJ

- Iz onog što sam vidjela u medijima, mislim da da. Čovjek u životu doživi razne napade, ali kad vidite da je ono oko čega ste se trudili pomoglo barem jednoj obitelji, osjetite zadovoljstvo. Vrijedilo je. To područje još treba uređivati.

● Bili ste udani za čovjeka 35 godina starijeg od vas, bivšeg predsjednika Ustavnog suda, Petra Klarića. To je ipak rijetko iskustvo.

- Ma, ja tu ne vidim ništa zanimljivo. Mlad, star, vršnjak, viši, niži, stvari su užasno jednostavne, godine nemaju ništa s odnosom između ljudi, ljudi se slažu ili ne, sastaju se, rastaju se, ja vam dijelim ljude na one koji su ljudi i one koji u punom smislu ne zaslužuju taj naziv. Sve dalje podjele su mi manje važne ili posve irelevantne. Ništa te brakove ne karakterizira u odnosu na one druge, i ako se svadamo, svadat ćemo se oko stvari koje nemaju veze s godinama. Što se kaže, meni to nije faktor u životu.

● Razvod može biti dobar, kao i brak loš. No, najčešće je razvod grozan, ali za to bi nam trebao cijeli novi intervju. Smatrate li da ste u razvodu od oca vaše kćeri uspjeli zadržati nivo koji ne traumatizira dijete?

- Gledajte, ja ne bih više o tome. Ja sam ona koja se zalaže za pravo djeteta na privatnost i smatram da moje dijete ima jednako pravo na to. Ali evo, dobro, mislim da sam uspjela.

● Je li nešto prethodilo u vašem životu da ste se tako posvetili anticipiranim naredbama?

- Ne motiviraju me u poslu osobne stvari... ali u jednom trenutku života bila sam suočena s dosta ozbiljnom dijagnozom i nekim zahvatima u tom smislu. Te vas situacije natjeraju na razmišljanje i o životu, i o odnosima s nekim ljudima, i o načinima na koji želite funkcionirati. Ojača vas. A mislim da se svatko od nas nekad zapitao kome bi povjerio dijete da se dogodi najgore.

● Jeste li vi načinili anticipiranu naredbu?

- Ne, jer zasad nemam potrebu. Ali da osjetim da mi treba, napravila bih. Vrlo teških profesionalno mogla zagovarati nešto s čime se privatno ne bih mogla suživjeti. Ali s ponosom mogu reći, to me doista ljudski dirnulo, jedan prijatelj me imenovao osobom koja bi izvršila njegovu anticipiranu naredbu. On je išao na jednu vrlo rizičnu operaciju, i meni i još jednoj osobi prepustio svoj život u ruke.

● Jeste li religiozni?

- Ne.

● Je li vas u bolesti bilo strah smrti?

- Ne, bilo me samo strah što će biti s djetetom. Za vlastiti život ne.

● Početkom ljeta Sabor, kojem ste odgovorni i kojem podnosite izvješća, nije prihvatio vaš izvještaj. Je li to uvod u vašu smjenu?

- Neovisnost pravobranitelja mora biti neupitna. Nažalost, tendencija prošlog saziva Sabora čini mi se nije bila dobra za ljudska prava u Hrvatskoj. Izvješće pučke pravobraniteljice nije prihvaćeno, rok



za raspisivanje natječaja za izbor pravobranitelja za osobe s invaliditetom je prošao, dakle, pravobranitelj za osobe s invaliditetom u ovom trenutku u RH ne postoji. Moj izvještaj nije prošao, što Vladi daje mogućnost mogega razrješenja. Mandat pravobranitelja je na osam godina, dosad se nikad u Hrvatskoj nije dogodilo da ga se razriješi prije kraja mandata, i to je u civiliziranom svijetu nezamislivo.

● **Ali, već ste rekli da vas krizne situacije ojačavaju.**

- Da. Nekoliko sam puta ulazila u neke postupke, recimo, vodila sam sudski proces protiv kuće u kojoj sam radila koji su neki ljudi ocijenili teškim, argument je bio - nemoj, bila si bolesna, ili - nemoj, imaš dijete.

ših stranaka, a nekad i zbog prijetnji upućenih meni i kolegama u Uredu.

● **Ima koristi?**

- Naravno. Policija odmah reagira na naše prijave o ugroženosti djece. A kad je riječ o ovim drugima, muškarac, koji je prijetio meni osobno, osuđen je u kaznenom postupku.

● **Uf, povrijeđena mu je i muška sujeta i izgubio je proces. Ja bih se bojala. Ali dobro, to je ono, 'Boj se ovna, boj se...'**

- Da, rekao Meša Selimović, a evo i ja sad ponavljam.

● **Što još volite osim obiteljskog prava?**

- Strašno volim ići u kino. Volim čitati.

● **Što ste čitali, gledali ovog ljeta?**



Ja bih znala reći - baš zato! Imaš samo jedan život, da ih imaš više, mogao bi možda kalkilirati sa svojim stavovima, moralnošću, poštenjem, ali imaš samo jedan, i onda se odlučiš kako želiš živjeti i koju poruku želiš prenijeti djetetu.

● **Vodili ste postupak protiv Pravnog fakulteta na kojem ste radili.**

- Dogadale su se po mome mišljenju nedopustive stvari. Smatram da sam bila izložena mobbingu. To su situacije u kojima mnogi kažu - što ti to treba, zar ne možeš šutjeti? Ne. Preko mnogih situacija čovjek može prijeći, jer nisu važne. Ali preko temeljnih ne, jer uvijek postavljate pitanje - a tko će to drugi napraviti? Tko će se boriti za vas? Netko uvijek može, ali tko će se kulturnjacima boriti za njihov status bolje od njih samih? Tko će se za mene bolje boriti od mene same? Kao pravnik imate i dodatni motiv, kad vidite kršenje propisa, ne možete šutjeti o tome.

● **Hrabri ste.**

- Ne, ja to smatram normalnim. Čini mi se da bi svatko trebao u svojoj sredini napraviti taj jedan mali pomak nabolje, jer jedan čovjek ne može biti na stotinu strana. Ali vremena su čudna.

● **Zovete često policiju?**

- Kakone!? I zbog prijava na

- Svašta. Čitam na refule, zbog posla. Ali manijakalni sam ljubitelj novina, što možda i nije dobro, pa u novinama pratim najave, kritike... I onda kupim deset knjiga odjednom. I pročitam deset za deset dana. Ovog ljeta sam čitala 'Stonera' Johna Williamsa, 'Moj muž' i 'Osmicu' Rumene Bužarovske, 'Drugi spol' Simone de Beauvoir, Elenu Ferrante, Marinu Vujčić i Ivicu Ivaniševića... tu mi je, u Teslinoj, prekoputa posla, knjižara, pa nakupujem, to stoji na policama neko vrijeme, gleda me. Ali baš svašta čitam.

● **Možda novinske kritike i nisu najbolji put.**

- A, počela sam kao dijete sa stripovima i novinama, i ne prestajem. Jutarnji, Sportske novosti... sve. A gledala sam, što... išla sam na ciklus propuštenih filmova u Kinu Europa, pa sam gledala 'Saulova sina', 'Carol' s Cate Blanchett. Vesterne sam uvijek voljela, jer su tu stvari jasne. Good guys, bad guys. Ne volim SF, horore, glupave komedije. 'Život drugih', iako više nije novi film, jedan mi je od najdražih filmova posljednjeg desetljeća. I domaći film se popravljaju. 'Sdruge strane' mi je okej, pa 'Obrana i zaštita', sad čekam 'Ustav Republike Hrvatske'. I htjela bih vidjeti 'Dobru ženu' s Mirjanom Karanović, to sam propustila...